

Törteli Telek Márta

∴ Jovan Jovanović Zmaj iskola, Martonos
∴ ttmarta@stcable.net

„A KOMMUNIKATÍV HATÉKONYSÁG ISMÉRVEI”

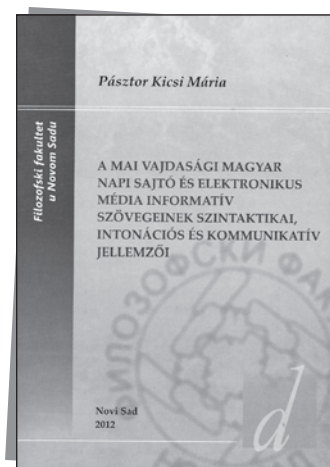
“The Criteria of Communicative Effectiveness”

Pásztor Kicsi Mária: *A mai vajdasági magyar napi sajtó és elektronikus média informatív szövegeinek szintaktikai, intonációs és kommunikatív jellemzői.* Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, 2012

A kiadvány szerzője nyelvész, kutató, az újvidéki Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének egyetemi docense. Pásztor Kicsi Mária doktori disszertációjában, mely nyelvi vizsgálódásainak summázata, az elméleti apparátus megfelelő kezelésével és gazdag példaanyaggal kísérve mutatja be a mai vajdasági magyar napisajtó és média szövegeinek nyelvi jellegzetességeit. A bőséges szakirodalom tudásanyagát kutatási eredményeivel ötvözi. Bevallása szerint a vizsgálat tulajdonképpeni ötletét Klaudy Kinga *Fordítás és aktuális tagolás* című forrásműve adta.

A nyelvész tudatosítani szeretné azokat a kommunikatív jellemzőket, amelyek megkönnyíthetik vagy meggátolhatják a szövegmondatok érthetőségét. Ezáltal szeretne hozzájárulni a vajdasági magyar média nyelvetének érthetőbbé tételéhez.

Ahhoz, hogy az informatív szövegek pontosan és egyértelműen tájékoztassák a közönséget, megfelelő tulajdonságokkal kell rendelkeznie. „Egy szöveg informatív és kommunikatív értéke közvetlen kapcsolatban áll a benne foglalt tartalom szervezetségével és elrendezésével, ez viszont a szöveget alkotó egyedi mondatokba foglalt tartalmi összetevők megfelelő szőrendi és egyéb strukturális szervezetségét is feltételezi.”

A funkcionális/kommunikatív szakaszok és összetevők pozíciója a mondatban az adott nyelv tipológiai jellemzőitől függően kötött, vagy kisebb-nagyobb szórendi szabadságot engedélyez, valamint szoros kapcsolatban áll az intonációval, illetve a szemlélt nyelv hangsúlyszabályaival. Egy nyelvi szempontból vegyes környezetben azonban, mint amilyen Vajdaság, és különösen korunkban, amikor a globalizáció általános méreteket ölt, a nyelvi kontaktus és interferencia egyik elkerülhetetlen következménye a szemlélt nyelv tipológiailag meghatározott jellemvonásainak eltolódása egy másik nyelv tipológiai jellemzőinek irányában, s ez többek között a mondatok jellegzetes kommunikatív perspektívájában is megmutatkozik.

„Az értekezés tárgya a mai vajdasági napi sajtóban és elektronikus médiában megjelent/elhangzott informatív szövegek mondatainak kommunikatív szempontú vizsgálata, vagyis e szövegmondatok azon kommunikatív jellemzőinek feltárása, melyek lényegében a szintaktikai és intonációs szerkezet keresztmetszetében, perspektívájában rajzolódnak ki.”

A disszertáció nem a generatív mondattan módszereit követi, habár a nyelvi anyag elemzése során akadnak hivatkozások annak eredményeire is. Ugyanakkor a szerző nem zárkózik el a mondat aktuális tagolását vizsgáló egyéb megközelítésekől sem. Ezek differenciálása és körülhatárolása érdekében a második fejezetben megvilágítja az aktuális tagolás kutatásának elméleti hátterét, történeti előzményeit és terminológiáját.

Az aktuális tagolás előzményei már a XIX. század nyelvészeinek munkáiban is felfedezhetők, XX. századi elterjedése azonban a prágai nyelvészeti iskola képviselőivel hozható összefüggésbe. Ők fejlesztették tovább tanáruk, Vilém Mathesius által megalapozott vizsgálatokat a szöveg logikájának megfelelő bipoláris mondattagolásról, ahol a szavak rendje a mondatban a közlemény kommunikatív értékének függvényében alakul ki. (Azok a nyelvi elemek, melyek alacsonyabb hírértékkel rendelkeznek, a mondat első szakaszában helyezkednek el, míg a másodikba a magasabb hírértéket hordozó elemek kerülnek.) Vagyis a mondatok aktuális tagolásának jelenségköre már a szövegtan és a pragmatika felé mutat, s egyértelműen az adott kontextus, illetve beszédhelyzet szempontjából vizsgálható.

A nemzetközi szakirodalomban többnyire Georg von der Gabelentz nevéhez kötik a nem alany-állítmány pólusú mondat szerkezet részletes kidolgozását és bevezetését a mondattanba. A magyar nyelvészetben pedig az aktuális mondattagolás különféle alapokon történő kutatása hozzávetőlegesen a XX. század hetvenes–nyolcvanas éveiben kezdődött, majd a 80-as években egyre kiterjedtebbé vált – valószínűleg Brassai Sámuel szintaxisának akkori újrafelfedezése által, mígnem a 90-es évek során egyfajta elméleti és terminológiai egységesülés jött létre. Ez a strukturális mondattant kutató nyelvészek körében (É. Kiss Katalin,

Kiefer Ferenc, Szabolcsi Anna, Bánréti Zoltán stb.) történt, s ettől számítva a magyar mondszerkezetnek egy nagyjából egységesült szemléletéről beszélhetünk a nyelvészetben.

A szűkebb értelemben vett szerb nyelvészetben az aktuális tagolás témakörével nem sokan foglalkoztak. A 70-es évek folyamán megjelenő tanulmányok inkább kontrasztív és egyéb összehasonlító nyelvészeti megközelítésben láttatják az adott problémakört, s nem a szűkebb szerb nyelvészeti kutatások részét képezik. De ugyanez vonatkozik Pavica Mrazović német–szerb vonatkozású nyelvészeti tanulmányára is ebben a témakörben. A szerb szórenddel sajnos azóta sem foglalkoztak túl sokan, az aktuális tagolás szempontjából pedig még kevesebben közelítették meg a problémát.

A szerb nyelvészet ritka képviselői közül, akik az aktuális tagolás kérdéskörével foglalkoztak, Milka Ivić, Ljubomir Popović és Branko Tošović nevét említi meg a szerző.

Az egyetemi tanár hangsúlyozza, hogy a mondat kommunikatív perspektívájának kutatása mindmáig nem vizsgálható egységes szemszögből, mivel a nemzetközi nyelvtudományban sem terminológiai, sem fogalmi szinten nem létezik általános megegyezés. „Magyar vonatkozásban azonban elmondható, hogy É. Kiss Katalin modellje fordulópontot jelentett a kommunikatív mondszerkezet értelmezésében.” A magyar mondszerkezet generatív leírását tartalmazó értekezése ugyanis viszonyítási alappá vált mindazok számára, akik az adott tudományterületen vizsgálódnak. Szem előtt kell tartanunk, hogy a magyar mondszerkezet generatív modelljének meghonosodása óta a topik nem egyenlíthető ki a témával; a fókusz nem azonosítható a rémával, commenttel, illetve predikátummal; valamint a topik nélküli mondatokat nem szükséges fordított, szubjektív, emocionális szórendűnek tekinteni.

Pásztor Kicsi Mária górcső alá veszi a korpusz szövegtipológiai és műfaji jellemzőit. Mivel a kutatás céljai között egyrészt műfaji, másrészt nyelvi okokra visszavezethető jelenségek vizsgálata szerepelt, a korpusz törzsanyagát képező, elegendő mennyiségű, tipikus informatív szövegre és megfelelő kontrollcsoportokra volt szükség. A kiadvány függelékében szereplő kontrollszövegek egy részét a magyar nyelven megjelent (fordított) informatív szövegek szerb nyelvű eredeti (hírügynökségi jelentésekből válogatott) anyaga képezi, egy másik kontrollcsoport a nem informatív, hanem publicisztikai, autentikus (eredeti, szerzői) szövegekből alakult ki, de külön csoportként szerepelnek egyéb vajdasági magyar szövegek is, melyek nem a napisajtóban, hanem a hetilapokban jelentek meg, és valószínűleg nem fordított, hanem autentikus (eredetileg magyarul írt) anyagot képeznek. Ezenkívül pedig szerepel benne egy olyan csoport is, amelyet magyarországi magyar napilapok internetes oldalain közölt informatív szövegek alkotnak.

A kutató a véletlen mintavétel útján kiválasztott szövegcsoportokban (írott szövegekben és hangzó anyagban) a mondathatárok megállapításakor a Wacha Imre által meghatározott grammatikai és intonációs kritériumokat veszi figyelembe. Meghatározza a hír helyét a tömegkommunikációs műfajok rendszerében, majd pedig a korpusz szövegeinek műfaji áttekintése során gyakorisági mutatókat sorakoztat fel. Megállapítja, hogy a korpusz szövegeinek 97%-a a tájékoztató műfajcsoportba sorolható, melyből 96% az információ műfajcsaládba tartozik, 1% pedig a tudósítás műfajcsaládba sorolható riport. A maradék 3%-ot a szűkebb értelemben vett publicisztikai műfajcsoportba, azon belül is a kommentár műfajcsaládba tartozó jegyzet, kommentár és glossza alkotja. Így a nyelvi anyag reprezentánsan informatívnak tekinthető, alkalmas az ilyen típusú szövegek jellemzőinek vizsgálatára.

A következőkben a szerző rátér a konkrét kérdések tárgyalására, melyek a mai vajdasági magyar napisajtó és elektronikus média informatív szövegeinek szintaktikai, intonációs és kommunikatív jellemzőit érintik, s melyek egyrészt a szövegek műfaji hovatartozásából következnek, másrészt viszont a fordításra és/vagy nyelvi interferenciára vezethetők vissza.

Magának a nyelvi anyagnak (korpusznak) a feldolgozása többféle módszer alkalmazásával történik: a forrásnyelvi és célnyelvi szövegek esetében analitikus, kvantitatív, összehasonlító, illetve kontrasztív módszerek segítségével, míg az eredeti és hangzó szövegeknél elsősorban analitikus és kvantitatív, de ugyanakkor összehasonlító vizsgálatok révén is, a következtetések levonása viszont tipológiai, illetve induktív és deduktív eljárások útján történik.

Pásztor Kicsi Mária a soron következő fejezetekben megkísérli bemutatni a felfedezett – műfaji és nyelvi okokra visszavezethető – jelenségeket, melyeket nem külön fejezetben tárgyal (mivel ez a szervesen összetartozó kérdések mesterséges szétválasztását jelentené), hanem a műfaji indítatású kérdéseken belül utal a nyelvi természetű sajátosságokra is. Az elméleti háttér megvilágításától (az alapfogalmak tisztázásától) a korpusz törzsanyagának elemzésén át jut el a következtetések levonásáig.

Igazolást nyert a kutatás azon hipotézise, mely szerint az informatív szövegek egyik fő jellemzője a személytelen szerzői magatartás és hangvétel, így a vizsgált szövegeket is a neutrális, direkt attitűdnyilvánítástól mentes, úgyszólván teljes mértékben kijelentő jellegű attitűd, illetve zéró modalitás jellemzi, mind funkcionális-strukturális, mind pedig intonációs tekintetben.

A szövegcsoportok közül a hangzó csoport 100%-ban kijelentő mondatokból épül föl. A kijelentő mondatok aránya a többségében publicisztikai szövegekből felépülő csoportban a legalacsonyabb (bár ott is 87%-ot tesz ki). Ugyanakkor a főmondati szinten elhelyezkedő felszólítások egyfajta retorikai funkciót töltenek be a szövegekben, arra hivatottak, hogy az olvasót (címzettet) aktívan

bevonják a szöveg gondolatmenetébe (fatikus és konatív funkció). Hozzájuk hasonlóan a retorikai kérdések célja sem a szokásos információkérés, hanem a figyelemfelkeltés. A modalitásukra jellemző eredeti illokúció esetükben is elmarad. Vagyis úgy tűnik, hogy a mai vajdasági magyar napisajtó és elektronikus média újságírói és fordítói általában tudatában vannak a személytelen modalitás igényének a tájékoztatásban.

Ugyanakkor „az informatív szövegek jellegzetes funkcionális stílusának egyik állandó kísérője a citatív attitűd, illetve az abból kifejlődött függő beszéd, mely az informatív szövegek szintaktikai építkezését is lényeges mértékben meghatározza”. (A citatív attitűd azt a törekvést fejezi ki az újságírásban, hogy a hitelesnek elfogadott személyek és források idézésével az újságíró hitelesítse mondanivalóját.) Megállapítható, hogy a korpusz mondategységeinek csaknem felét (45%) egyenes vagy függő idézetek alkotják, azzal, hogy a citatív arány a szövegcsoportokban különbözik, s bár a szerb nyelvű csoportokban és azok fordításaiban ez a részesedés magasabb, a citatív hajlam nyelvhez kötöttsége nem bizonyítható.

Ezt követően a nyelvész kimondottan a szöveg belső vonatkozásaival foglalkozik, mivel nem beszélhetünk egy szöveg kommunikativitásáról, ha nem ismerjük mondatainak szerkezeti ismérveit. „Egy szöveg mondatainak közérthetősége pedig egyrészt attól függ, hogy szerkezetileg egyszerű vagy összetett mondatról van-e szó, de ez még önmagában nem elegendő. Néha a több mondategységből álló mondategész érthetőbb lehet, mint a túltelített, egyetlen mondategységből álló predikatív szerkezet, ahol a mondat szint alá nyúló, elágazó szószerkezetek miatt a mondat egység kommunikatív értéke igen alacsony fokú lehet.”

A kutató első lépésben a mondategységek szerkesztettségét és bonyolultságát vizsgálja meg a szövegcsoportokban, amiből kiderül, hogy milyen arányban fordulnak elő az egyszerű és összetett mondatok a korpuszban, továbbá, hogy hány tagmondatból épülnek fel általában a mondatok, illetve hány kapcsolás jut átlagban egy mondategészre. Ezután az autonóm közlések számát is megvizsgálja mondategységenként. A megszámlált jelenségek alapján azután további mutatók, átlagértékek és arányok meghatározására kerül sor.

A szerző azt a következtetést vonja le, hogy a korpusz szövegcsoportjaiban a mondategységek nem túl bonyolultak; túlnyomórészt egy-, két- és háromtagú mondatok dominálnak, a szinteződés tekintetében pedig az első szint a legnépesebb, s a tömbösödés tendenciája sem túl kifejezett.

A kutatási hipotézistől eltérően a felolvasott szövegek esetében a szerkezeti jellemzők még fokozottabb egyszerűsödési tendenciája nem valósult meg; inkább az egyszerű mondatok számának túltengésével a szöveg telítettsége és zsúfoltsága lett még fokozottabb. A nyelvész meglátása szerint az áttekinthetőségre és érthetőségre törekvő, a közlő próza felé hajló mondat szerkezeti saját-

ságok, illetve a mondatok nem túl magas fokú telítettsége helyett inkább ennek ellentéte igazolódott.

Ezenkívül „a fordított szövegek esetében a célnyelvi szöveg kommunikatív ekvivalenciájának hiánya nem csupán esetenként érzékelhető; ez ugyan nem annyira a fókusz posztverbális eltolódásában nyilvánul meg, mint inkább a túl terjengős preverbális nominatív szerkezetekben”.

Mivel azonban a szövegek érthetősége nem csupán a mondatszerkezeti sajátságokon múlik, hanem sokkal inkább a mondatokba foglalt információ megfelelő tagolásán, a következőkben a szerző szükségesnek tartja megvizsgálni a kommunikatív perspektíva azon ismérveit, amelyek a mai vajdasági napisajtó és elektronikus média informatív szövegeinek jellemzőiként azonosíthatóak. Az a mód ugyanis, ahogyan a szöveg alkotója egy-egy mondaton belül az információt elrendezi, sajátos perspektívát alakít ki a szövegen belül, amelynek szemzőgéből nézve informatív értékük szempontjából hangsúlyosabb és kevésbé hangsúlyos közléselemeket különíthetünk el.

Az egyetemi tanár rámutat, hogy minden informatív szöveg egy leadre épül, mely esszenciálisan tartalmazza az adott hírt. Ha tehát az informatív szövegek kommunikatív perspektívájának jellegzetességét szeretnénk megragadni, legkézenfekvőbbnek tűnik a fordított piramis mentén elindulnunk. Így a szerző mindenekelőtt a lead perspektívájára és típusaira (belső szerkezetére) derít fényt, mivel tételmondatként ez áll a szöveg elején. Ez tartalmazza a szöveg legnagyobb hírértékkel rendelkező közléselemét, és gyakran ez képezi a hír teljes szövegét is.

Hangsúlyozza, hogy a logikai modalitás és a propozicionális szerkezet a szövegmondatok perspektíváját a logikai alany és állítmány szerkezeti vonatkozásainak, illetve relációinak révén teszi érzékelhetővé, ez a szerkezet viszont az informatív szövegek esetében az 5W (Who?, What?, When?, Where?, Why?) szabályához idomul. Ilyen szempontból tehát az iniciális összetevő alapján (vagyis aszerint, hogy az újságíró melyik előírt „W” kérdés aspektusából kívánja indítani tudósítását, s így kommunikatív szempontból a preverbális szakaszban mire irányítja rá a befogadó figyelmét) az informatív szövegek bevezetőjében olvasható leadeket is megfelelő típusokba lehet sorolni (szubjektumkiemelő lead, adverbális–cirkumsztanciális lead, illetve narratív lead). Az információt közlő szubjektum aspektusa szerinti felosztás alapján két fő csoport rajzolódik ki: a referenciális lead és a citatív lead. Ezen belül szerkezeti szempontból mindkét típusnak létezik topikalizált és predikatív indítású altípusa.

„Mindezek a típusok [...] lényegesen meghatározzák a mondatok szerkezeti ismérveit, és ezzel együtt kihatnak a szöveg olvashatóságára és intonációs tulajdonságaira is, lévén, hogy a túlon túl telített, zsúfolt és tagolt (igeneves, birtokos stb.) szerkezetek gátolják a kommunikatív egység átláthatóságát. Kivált-

képpen, ha preverbális helyzetben vannak, a fókusz pozíciójába kíváncsoznak, illetve a régens és vonzata (vagy bármely másik két mondat szintű összetevő) közé ékelődnek.”

Figyelembe kell vennünk, hogy a szerb kommunikatív egységek sokkal nagyobb belső telítettséget bírnak el, mint magyar megfelelőik, mivel a szerb nyelvben a mondatok bővítési módja kétféle lehet: leginkább progresszív, de lehet regresszív is. A magyar nyelvre ezzel szemben szinte kizárólag a regresszív bővítési mód jellemző. Így a bővítmények száma, melyek egy szerkezetben az alaptag elé behozhatók, igencsak korlátozott a koncentrációs képesség hanyatlása miatt, ami akkor lép fel, amikor a befogadónak a visszazárás (vagyis az alaptag felbukkanása) előtt túl sok bővítményt kell észben tartania.

Amikor a szerb mondatok fordítása szintváltással történik, a fordító a szerb mondat (leginkább birtokos vagy igeneves szerkezeteinek) implicit állításait önálló mondat egységekké emeli fel, és kihasználja az alárendelt mondat szerkezet lehetőségét, a bővítés percepciói szempontból kevésbé megterhelő módjával él nyelvünkben.

A szerb mondatok progresszív szórendjének átváltása regresszívra viszont különösen olyankor zavaró a magyarban, amikor a magyar mondatok preverbális szakaszában túl sok bővítmény halmozódik fel. Az ilyen mondatnak a forrásnyelvi változatában az olvasó sokkal hamarabb megkapja a visszazárás lehetőségét.

A szerb mondatok progresszív szórendjének átváltása során ugyanis valamely vonzat igeneves, birtokos, illetve jelzős szerkezetét a „balra bővítés” eszközeivel transzformálják magyarra, s így a megnyilatkozás mondat szintű összetevői túlzottan eltávolodnak egymástól, nehezen áttekinthetővé téve a kommunikatív perspektívát. Emiatt a szövegek hírértéke kárt szenved.

Pásztor Kicsi Mária ugyanakkor arra is rámutat, hogy az intonáció fontos kiegészítője a szöveg kommunikatív perspektívájának, mert élőbeszédben és felolvasásnál érzékelteti a szöveg szintaktikai és attitudinális domborzatát, előtérbe helyezve az informatív szempontból fontos, háttérbe viszont a kevésbé fontos közléselemeket. Így a kutatás ezen szegmensének a könyv írója külön – példaanyaggal illusztrált – fejezetet szentel.

„Ilyen szempontból [...] figyelemfelkeltő [...] szerepe van az egyéni hangterjedelem magas szintjét megérintő összes (azaz eső-emelkedő, emelkedő, magas szinttartó, emelkedő-eső) karakterdallamnak, valamint a nagygátnak, amelyek kiemelik a kommunikatív szempontból hangsúlyosabb közléselemeket és -szakaszokat, s ilyen szempontból az információ átadásának és percepciójának pilléreiként is felfoghatjuk őket.”

Miután a szerző rávilágít a hangsúly és a dallam szerepére a kommunikatív perspektíva kirajzolódásában, leszögezi, hogy ezeknek már a legkisebb fokú

eltolódása is különböző mértékű információvesztést, végső soron pedig komoly félreértést okozhat, ami semmi esetre sem tolerálható az informatív szövegek esetében. A mondathangsúly bármely irányba történő eltolódása az információt teszi „láthatatlanná”. A főhangsúlyok elmaradása, illetve az összes mondat szintű összetevő azonos intenzitású, azonos hangmagassági szinten történő hangsúlyozása pedig a perspektíva teljes elmosódását eredményezheti.

A nyelvész a (mondat)hangsúly eltolódásának és a karakterdallamok téves alkalmazásának számadatait szövegcsopontonként közli, majd pedig további mutatókat, átlagértékeket és arányokat határoz meg. Ez alapján láthatjuk a korpuszt tekintve, hogy „a karakterdallamok használatában milyen jellegű tévedésekről van szó, láthatjuk, hogy ezeknek legnagyobb hányada [...] a hangsúly kérdéskörét érinti: sok esetben ugyanis indokolatlanul alkalmazzák a bemondók egyéni hangterjedelmük felsőbb vagy legfelső fekvését alacsonyabb hírértékkel rendelkező összetevők kiemelésére, míg a magasabb fokú kommunikatív dinamizmust hordozó elemeket alacsonyabb hangfekvéssel mossák el”.

Wacha Imre nyomán mondhatjuk, hogy általában a legnagyobb megpróbáltatást az jelenti a bemondók számára, amikor a felolvasandó szövegbe valamilyen oknál fogva túl hosszú (jelzős, igeneves és birtokos) szószerkezet kerül. Mind a felolvasók, mind a hallgatók nehezen tudnak megbirkózni a 4-6 szónál hosszabb szószerkezetekkel, még ha világosan tagolhatók is ezek. „A beszélő ugyanis »rendszerint« nem tudja érzékeltetni a teljes szószerkezeten belüli kisebb szerkezeti határokat s ezeken belül az értelmi hangsúlyokat.”

A kutatási hipotézistől eltérően a felolvasott szövegek esetében „az elsősorban értelmi s ugyancsak attitűdmentes intonációból az attitűdmentesség tényleg észlelhető; azonban az intonáció értelmi vonatkozásai nem mindig valósulnak meg, amiért ismét csak több mint esetenkénti dallam-, illetve hangsúlyeltolódások észlelhetők; viszont az összetettebb mondat szerkezetek esetében a telítettség és a zsúfoltság tényleg kimutatható számszerűen is a felolvasás tempó-váltásaiban”.

Miután a szerző megvizsgálta a korpusz szövegcsoportjainak mondat szerkezeti sajátosságait és az információ elrendezését a kommunikatív, illetve mondat egységeken belül, majd pedig az ezáltal megragadható kommunikatív perspektívát rávetítette a hírszövegek hangos interpretációjának hangsúly- és dallammin-táira, néhány javaslatot fogalmaz meg az újságírók, bemondók stb. számára.

Pásztor Kicsi Mária a mai vajdasági magyar napisajtó és elektronikus média informatív szövegeinek kommunikativitását illetően kiemeli, hogy több szempontból tudatosan javítani kellene azokon a tényezőkön, amelyek a hatékony kommunikációt gátolják, s amelyek elsősorban a túlszűfolt szerkezetekre és téves fordításokra vezethetők vissza. Egyrészt közelíteni kellene az írott napi- és hetilapok (illetve internetes portálok) mondat szerkezeti mutatóit egymás felé:

a napisajtó egyes szövegeinél nem ártana csökkenteni a szerkesztettséget és a bonyolultságot, viszont a nem napi jellegű és a hangzó szövegek esetében éppen növelni kellene azt, több mondategységre bontva az egyetlen predikatív szerkezetbe sűrített információk szimultán tömkelegét. Így a mondatokban csökkennének a zsúfoltság és a telítettség értékei, mutatói.

Az egyetemi tanár úgy látja, érdemes volna tovább elemezni a fordítási gondokat, s ugyancsak tüzetesebb vizsgálatot érdemelne a téma intonációs aspektusa. A kutatása során kapott eredményeket ilyen szempontból további vizsgálatok kiindulópontjának is tekinti.